

מסורת התורה שבעל פה

חלק שלישי

חלק ה
על הראשונים (ב)

חלק ו
על האחרונים

אשר חנני ה' לברר קצת עניינים ביסודות
התורה שבעל פה, על דעת רבותינו ז"ל

שלמה זלמן הבלין

רחובות תשפ"ב

©

כל הזכויות שמורות למכללת אורות ישראל, אלקנה-רחובות

אין להעתיק ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי אלקטרוני,
מגנטי או מכני (לרבות צילום, מזעור והקלטה), ללא אישור בכתב מהמור"ל.

רחובות, תשפ"ב

תוכן ענינים

חלק ה: על הראשונים (ב)

פרק יב:	סדר הקבלה לרבנו המאירי	519
	מבוא	519
	עניינו של החיבור ופרסומו	519
	הגדרת חכמים וכינוייהם	522
	חשיבות ידיעת סדר הקבלה ומשמעות ה'קבלה'	523
	דרך בירור דברי הימים ידיעות ומקורות פרטים וכללים	524
	העיסוק בהיסטוריה רק במידה שיש בה צורך ותועלת	525
	היש 'אמת היסטורית' וכלום אפשרי בירור אובייקטיבי	527
	המקורות שהיו לפניו	529
	מקורות חיצוניים והערכותם	530
	המקורות שאחר התלמוד	532
	טווח הידיעה ההיסטורית האישית	533
	התרחקות מביאורים נגד הטבע	535
	חיבורי רבינו - ליקוטים או יצירה	536
	דרך צמיחת עבודת האלילים ותולדותיה	537
	עיקרי האמונה התורה והמצוות וחלוקתן	538
	האם יש קץ קצוב לקיום העולם	539
	פירוש דברי הקב"ה 'חי אני'	540
	הנבואה בישראל ובעמים - הנהגה מדינית ונימוסית	541
	דעת מושכל והודעת האמיתות	541
	נבואה - בירור תעלומות ופסיקת הלכה	542
	תורה שבעל פה מסירתה וזמן כתיבתה	543
	הסיבות להתחלת המחלוקות וזמנן	546
	סמכות הקדמונים - הרשות לחלוק דרך סתירה ותיקון	546
	הסבוראים והגאונים ותקופתם	549
	התחלת החיבורים ועלייתם בתקופת הראשונים	549
	הסיבות לירידת המרכז בבבל, ועליית המרכזים באירופה ובמזרח	550
פרק יג:	בית הבחירה למסכת אבות	553
	לדרכו של רבינו המאירי בחיבוריו בענייני דעות מדות ואמונות	555
	א. ספרים פרטיים וספרים כלליים, חבורים ופירושים	555
	ב. ביקורת סדר 'משנה תורה' לרמב"ם, והצעת שיטת רבינו	555

557	ג. פירוש רבינו המאירי למסכת אבות וענייניו	
559	ד. העמודים הכוללים הכל: הדעות, האמונות והמידות	
560	ה. החובה ללמוד ולעיין בכל חלקי העמודים הכוללים	
561	ו. 'בכל דרכיך דעה'	
563	ז. יסוד זה - חובת הלימוד והעיון, בשאר חבורי רבינו	
564	ח. הסדר והאופן הנכונים בלימוד העיון והמחקר	
568	ט. דרכי פירוש המקראות (כפשטן, הנגלה והנסתר)	
571	י. תחיית המתים, עולם הבא, גמול ועונש - בגוף ונפש	
574	יא. מקומה של הפילוסופיה בפירושי רבינו	
577	יב. הפולמוס על לימוד הפילוסופיה והחכמות בימי רבינו	
586	יג. המקורות העיקריים	
588	יד. המהדורה שלפנינו	
590	טו. שלמי תודה	
592	פרק יד: הגהות מיימוניות	
595	פרק טו: ארחות חיים והכלבו	
596	על הספרים ארחות חיים והכלבו	
596	מחבר ארחות חיים	
597	מקומו של ר' אהרן הכהן	
598	זמנו של הספר ארחות חיים	
601	כתבי היד של כלבו ושל ארחות חיים	
605	היחס שבין הכלבו והארחות חיים ומהדורותיהם	
607	נוסחאות וגרסאות בדברי הראשונים שנשתנו ממהדורה למהדורה	
609	לשונות המחבר שנשתנו ממהדורה למהדורה	
612	סידור שלא כראוי במעבר ממהדורה למהדורה	
615	פרק טז: ראשית הדפוס העברי - דפוס רומא	
616	לדפוס רומא:	
624	פרק יז: מהדורת התלמוד שהגיה מהרש"ל (מאת יצחק רון)	
624	כמה טפסים הגיה רש"ל	
625	יחס הגהות רש"ל לדפוס ונציה הראשון (ר"פ-רפ"ג)	
626	פרשנות מוטעית להגהות רש"ל	
629	ייחוס הגהות מדומות לרש"ל	
630	שחזור מהדורת רש"ל מסברא	
632	יחס הגהות רש"ל לדפוס ונציה השני (רפ"ו-רצ"א)	
632	מדפיסי הש"ס	

632	דקדוקי סופרים ודקדוקי סופרים השלם	
634	מלות קישור בח"ש	
636	מניעת פרשנות מוטעית וקביעת תדמית נכונה להגהות רש"ל	
637	יחס הגהות רש"ל לדפוס ונציה השלישי (רצ"ח-וצ"ט)	
639	ניסיונות קודמים לזיהוי מהדורת רש"ל	
641	שיטות חדשות לזיהוי מהדורות רש"ל	
641	נוסח פגום מפורש בח"ש	
641	חילופי נוסח בין מהדורות התלמוד	
642	הגהות זהות לנוסח הדפוסים	
643	ביקורת רש"ל על דפוס לובלין	
645	ביקורת רש"ל על מהדורות אחרות	
645	פרשנות רש"ל לתלמוד	
646	הפניות וצינונים	
648	שינויים טכניים	
648	כותרות 'מתניתין' ו'גמרא'	
650	מחיקת משנה כפולה	
650	חיבור דיבורים ברש"י ותוספות והפרדתם	
651	העברת דיבורים ברש"י ותוספות מעמוד לעמוד	
652	סימני עריכה	
652	עימוד דפי התלמוד בח"ש	
654	הגהות ו'גליונות'	
656	לשונות עורכים	
656	שערים מזויפים בתלמוד דפוס בומברג	
659	מהדורות התלמוד שהגיה מהרש"ל	
661	פרק יח: עוד לעניין רמ"ח תיבות בקריאת שמע	
664	פרק יט: מניין התקיעות בשיטת התוספות בדעת הגר"א	
666	פרק כ: חידושי הריטב"א לשבת	

חלק ו: על האחרונים

679	פרק א: רבי לוי אבן חביב - הרלב"ח	
679	יהדות ספרד בין גירוש קנ"א לגירוש רנ"ב	
682	משפחת אבן חביב	
684	ר' יעקב ובנו ר' לוי בגירוש ספרד ובגירוש פורטוגל	
685	בשלוניקי ובברוסה	

692	עליות ראשונות והתחדשות הישוב היהודי בארץ ישראל
696	בשורות השוטים
704	המהדורה שלפנינו
707	נספח: שרידים מחפציו של הרב שלמה מולכו הי"ד בפרג
711	פרק ב: ר' יחיאל אשכנזי ותשובותיו
711	הנטייה לקודיפיקציות במאה השש עשרה
712	אשכנזים וספרדים בדרכי לימוד ובדרכי פסיקה
716	ר' יחיאל אשכנזי זכ"ש קסטילץ
717	תשובות ר' יחיאל
718	מורו ר' יוסף זלמוני
720	ר' יחיאל בפטרץ
721	ר' יחיאל באיסטנבול (קושטא)
721	ר' יחיאל בשלוניקי ופרשת שם טוב קריון
723	ר' יחיאל בארץ-ישראל
724	דרכו של ר' יחיאל בעקרונות ההלכה והפסיקה
728	ארבע תשובות לרבי יחיאל זכ"ש אשכנזי קסטילץ
728	א. [תשובה בכללי הלכה ובשיטת מרן ר' יוסף קארו בפסיקת הלכה]
746	ב. תשובה בעניין זכותו של הנידון בבית דין לומר: 'מהיכן דנתוני'
753	ג. תשובה בגדרי חרם רבנו גרשום לאסור נישואי שתי נשים
764	ד. תשובה בעניין נזירות שמשון
765	פרק ג: תולדות משפחת כלץ
766	1. ר' יהודה ב"ר שלמה הכהן כלץ <ר' יהודה הראשון> (המחצית השנייה של המאה הט"ו)
767	חיבוריו:
768	2. ר' שלמה בנו של ר' יהודה הראשון (1477 בערך — אחרי 1542)
769	3. ר' יהודה ב"ר שלמה כלץ <ר' יהודה השני> (נולד בשנת 1500 בערך)
769	4. ר' אברהם ב"ר יהודה כלץ (נפטר לפני 1593)
770	5. ר' יהודה ב"ר אברהם כלץ <ר' יהודה השלישי> (1570 בערך — 1620)
771	א. אלף המגן — דיני הגט בדרך שיר
771	ב. שמע שלמה, דיני שחיטה וטריפות בדרך שיר
772	ג. אלף המגן — הלכות קידושין בשיר
772	ד. אלף המגן — הלכות שבועות בשיר
772	ה. אלף המגן — הלכות מזונות האלמנה והיתומים
772	ו. שירים ופיוטים. בסוף כ"י ששון הנ"ל מצויים אחדים משיריו ופיוטיו, ואלו הם:
776	נספח

780	תשובת ר' שמואל ב"ר משה הלוי בן חכים / בן חקאן	פרק ד:
780	בעניין נישואי 'הנערה מטרבלוס'	
785	סיפור המעשה	
787	נספח	
789	תשובת מהר"ש הלוי נ' חקן בעניין הנערה מטרבלוס	
808	בין השמשות זמן השקיעה	פרק ה:
827	נספח	
831	לתולדות ישיבות ירושלים וחכמיה בשלהי המאה הי"ז וראשית המאה הי"ח	פרק ו:
834	א. ישיבת "בית יעקב ויגה" ור' יעקב חאגיז	
843	ב. שקיעת ישיבת "בית יעקב" ויגה	
850	ג. ישיבת "בית יעקב" פירירא ור' חזקיה די סילוה	
858	ז. ר' משה חגיז ופעילותו להקמת ישיבה בירושלים	
885	נספח	
885	לשאלת בתי הכנסת בירושלים במאה הי"ז והי"ח	
889	המפנה בדרכי הלימוד של ה"פלפול" האשכנזי והספרדי	פרק ז:
889	א. שיטות לימוד שונות	
890	ב. המפנה בדרך הלימוד של ה"פלפול" האשכנזי	
894	ג. המפנה בדרך הלימוד של ה"פלפול" הספרדי	
902	השלמת הערות:	
902	המשך הע' 26	
903	המשך הע' 30	
905	נספח: הערות ביקורת על הספר "תולדות פוסקים"	
909	אופני לימוד תורה במשנת הגר"ז	פרק ח:
917	ביאורי הגר"א לשו"ע	פרק ט:
917	הערות אחדות לאופי הביאורים והמיוחד שבהם	
921	התלמידים	
922	ביאורי הגר"א לשו"ע	
926	גישה ביקורתית ויחסו לענייני הנוסח	
928	דוגמא א:	
933	דוגמא ב:	
933	דוגמא ג:	
934	דוגמא ד:	
936	דוגמא ה:	

937	פנקס קלויז הגר"א בוילנא	פרק י:
937	מבוא	
939	תעודה א	
939	תעודה ב	
940	תעודה ג	
941	תעודה ד	
941	תעודה ה	
942	תעודה ו	
943	תעודה ז	
944	תעודה ח	
947	תעודה ט	
949	ר' ישראל לוי מברסלוי	פרק יא:
958	הוויכוח על מקום גיד הנשה	פרק יב:
965	ארבעה מאמרים	פרק יג:
965	החזון איש	
997	קינה על החזון איש (תרגום שלי)	
1000	בנימין בראון: כיצד חוקרים פסיקה בישראל: תגובה לש"ז הבלין	
1000	על שימוש ואי-שימוש במתודה הפילולוגית-טקסטואלית	
1005	'לא הדגשת מספיק'... או: של מי הספר הזה?	
1006	הטעיות גדולות על שכחות קטנות	
1008	דעות קדומות ושיפטים אישיים	
1009	על שפה וסגנון	
1010	אחרית דבר: על גבולות בלתי-נמנעים של מחקר ראשוני רב היקף	
1012	כיצד חוקרים וכיצד מבקרים, תשובה לתגובת בנימין בראון, לביקורת	
1013	קינת חיים גרדה על החזון איש	
1013	המתודות	
1015	אופן כתיבת ה'צ' בספרי תורה, תפילין ומזוזות	
1017	זיכרון השואה והחזו"א	
1020	הפסוק שהשתבש והביבליוגרפיה שהשתבשה	
1021	החזו"א וחב"ד	
1021	חיים גרדה	
1022	השטריימל	
1022	הוויכוח עם הרב כשר	
1023	ה'חומרות' וגישת החזו"א	

1025	הסיפור בתלמיד-הדיפלומט הרוסי
1026	תפקיד המחבר ותפקיד הביקורת
1028	הבהרת תעלומה ויושרה במחקר
1031	פרק יד: חרם חכמי צפת החזון איש והרב פישר
1035	הערה לישורון יג, לחידושי הגר"ז (מרשימות תלמידים)
1037	תגובה לדברי הר"י גולדברג
1038	פרק טו: פסקה האחרונה במשנה תורה להרמב"ם: אמיתית או מזוייפת
1038	מכתבו של הגר"ר בנגיס זצ"ל
1038	הצעת הרקע לדברים
1040	בירור הנוסח האמיתי ברמב"ם
1041	השתלשלות הנוסח ברמב"ם
1045	נספח א: לשבח ושעים או להזכיר מעשיהם
1047	נספח ב: רבי אברהם אלי' קפלן עשרים שנה לפטירתו
1047	א.
1048	ב.
1049	נספח ג: דעת מרן הגר"ז זצ"ל אודות דברי הרמב"ם

